

KVALIFIKACIJOS PRIPAŽINIMAS ĮGYVENDINANT ASMENŲ JUDĖJIMO IR PASLAUGŲ TEIKIMO LAISVES

Ignas Vėgėlė *

Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto Europos Sąjungos teisės katedra
Ateities g. 20, LT-08303 Vilnius
Telefonas 271 45 12
Elektroninis paštas ignas@vegele.lt

Pateikta 2005 m. liepos 27 d., parengta spausdinti 2007 m. rugpjūčio 31 d.

Santrauka. Straipsnyje analizuojamas išsilavinimo pripažinimo teisinis reguliavimas Europos Bendrijoje. Išskiriamas išsilavinimo pripažinimas akademiniais ir profesiniais tikslais, nuosekliai tiriant profesinių kvalifikacijų pripažinimo sistemą Europos Bendrijoje. Pabrėžiama, kad kvalifikacijos pripažinimo reguliavimui Europos Bendrijos teisėje itin svarbi reglamentuojamos profesijos sąvoka. Atskleidus šios sąvokos turinį analizuojami pagrindiniai Europos Bendrijos norminiai teisės aktai – kvalifikacijų pripažinimo direktyvos. Straipsnyje aptariami šių teisės aktų sistema bei pagrindiniai šių teisės aktų keitimo bei pildymo raidos etapai, atskirai apžvelgiamas naujausias norminis aktas – Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo.

Šiame straipsnyje neapsiribojama norminių teisinių aktų analize, bet atskleidžiama ir Europos Bendrijų Teisingumo Teismo įtaka kvalifikacijų pripažinimo sistemos raidai. Analizuojami reikšmingi Europos Bendrijų Teisingumo Teismo sprendimai kvalifikacijų pripažinimo srityje, atskleidžiama laisvą asmenų judėjimą ir paslaugų teikimo laisvę reguliuojančių Europos Bendrijos Steigimo sutarties taisyklių reikšmė Europos Bendrijos teisėje įtvirtintai kvalifikacijų pripažinimo sistemai.

Pagrindinės sąvokos: Europos Sąjungos teisė, Europos Bendrijos teisė, diplomų pripažinimas, kvalifikacijų pripažinimas, laisvas asmenų judėjimas, paslaugų teikimo laisvė.

IŽANGA

Išsilavinimo teikimas, įgijimas ir pripažinimas, taip pat kvalifikacijos teikimas, įgijimas ir pripažinimas, dažnai priklauso nuo švietimo ir aukštojo mokslo sistemos konkrečioje valstybėje. Europos Bendrijos (toliau – EB arba Bendrija) teisės tikslais būtina skirti išsilavinimo pripažinimą akademiniais ir profesiniais tikslais.

Išsilavinimo pripažinimas akademiniais tikslais – tai kitoje valstybėje įgyto diplomo ar mokslo laipsnio pripažinimas, leidžiantis asmenį tęsti studijas diplomą ar mokslinį laipsnį pripažįstančioje valstybėje narėje. Kitų šalių aukštųjų mokyklų diplomų ar mokslo laipsnių pripažinimas akademiniais tikslais dar vadinamas nostrifikavimu.¹ Išsilavinimo pripažinimas akademiniais tiks-

lais yra valstybių narių ir aukštojo mokslo institucijų kompetencija [1, p. 6; 2, 149 str.]. Vis dėlto EB skatina studentų ir dėstytojų judėjimą, *inter alia* akademinį diplomų ir studijų trukmės pripažinimą, skatina bendradarbiavimą švietimo srityje su trečiosiomis šalimis ir kompetingomis tarptautinėmis organizacijomis, ypač su Europos Taryba² (Europos Bendrijos Steigimo Sutarties 149 str. 2, 3 d.). Europos Bendrija kartu su Europos Ta-

snių ir pedagoginių mokslo vardų nostrifikavimo ir diplomų (atstatų) registravimo“.

² Gladaus Europos Tarybos ir Europos Sąjungos bendradarbiavimo pavyzdys – *enic-naric* centrai. Informacijos pasikeitimo tikslais akademinio ir profesinio pripažinimo srityje UNESCO ir Europos Taryba sukūrė Nacionalinių informacijos centrų Europos tinklą (*angl. ENIC – European Network of National Information Centres on academic recognition and mobility*). Savo ruožtu Europos Komisija 1984 metais sukūrė akademinį pripažinimą ir studentų bei dėstytojų mobilumą skatinantį Nacionalinių akademinio pripažinimo informacijos centrų tinklą (*angl. NARIC network – National Academic Recognition Information Centres*). Plačiau apie šiuos projektus ir jų vykdomą veiklą žr.: www.enic-naric.net.

* Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto Europos Sąjungos teisės katedros docentas.

¹ Nostrifikavimo procedūrą šiuo metu Lietuvoje reguliuoja 1992 m. liepos 15 d. LR Vyriausybės nutarimas Nr. 549 „Dėl mokslo laip-

ryba nemažai pažengė siekdamas sukurti išsilavinimo akademinius tikslais pripažinimo sistemas, o ypač studijų trukmės pripažinimo sistemą, leidžiančią asmenį, studijavusį, bet neįgijusį diplomo valstybėje narėje, tęsti studijas kitoje valstybėje narėje. Pažangos akademinio pripažinimo srityje pavyzdys yra vykdomos Socrates/Erasmus, Erasmus programos, įdiegta kreditų įskaitymo sistema *ECTS (European Credits Transfer System)*. Bolonijos procesas prasidėjo 1999 metais, pasirašius Bolonijos deklaraciją „Europos aukštojo mokslo erdvė“. Nuo tada kas dveji metai renkasi Europos valstybių, pasirašiusių deklaraciją, švietimo ministrai siekdami pagrindinio tikslo – sukurti bendrą Europos aukštojo mokslo erdvę.

Išsilavinimo pripažinimas profesiniais tikslais, arba vadinamasis kvalifikacijos ar profesinis pripažinimas, reiškia kitoje valstybėje narėje įgyto išsilavinimo pripažinimą, leidžiant asmenį dirbti ar verstis savarankiškai dirbančio asmens veikla išsilavinimą pripažįstančioje valstybėje narėje. Šia prasme kvalifikacijų pripažinimas yra itin svarbus EB teisės institutas. Europos Bendrijos Steigimo Sutarties (toliau – Sutarties) 3 str. 1 dalies c punktas įtvirtina Bendrijos tikslą – laisvo asmenų judėjimo ir paslaugų teikimo laisvės valstybių narių kliūčių panaikinimą. Atsisakymas pripažinti kitoje valstybėje narėje įgytą kvalifikaciją neretai yra viena didžiausių kliūčių užtikrinant laisvą paslaugų teikimą ir asmenų judėjimą Europos Bendrijoje. Siekiant palengvinti asmenų teises imtis savarankiškos veiklos ir ja verstis Sutarties 47 str. nustatomas mechanizmas, leidžiantis Tarybą leisti direktyvas dėl diplomų, pažymėjimų ir kitų oficialias kvalifikacijas įrodančių dokumentų abipusio pripažinimo. Minėtas straipsnis taikomas steigimosi laisvei, jo nuostatos reguliuoja ir paslaugų teikimo laisvę. Kvalifikacijų pripažinimo mechanizmą laisvame darbuotojų judėjime nustato Sutarties 40 straipsnis.

Europos Bendrija 1964–1994 metais priėmė apie šešiasdešimt direktyvų, reguliuojančių abipusį savarankiškai dirbančių asmenų, taip pat darbuotojų diplomų ar atitinkamos kvalifikacijos pripažinimą [3, p. 318]. Be to, Europos Bendrijų Teisingumo Teismas (toliau – Teismas) ne vienoje byloje analizavo atsisakymą pripažinti kitoje valstybėje narėje įgytą kvalifikaciją, sukurdamas nuoseklią jurisprudenciją kvalifikacijų pripažinimo srityje, kuria vėliau buvo remiamasi reformuojant kvalifikacijos pripažinimo sistemą Europos Bendrijoje.

EB teisėje taip pat ypač svarbi reglamentuojamos profesijos sąvoka. Reglamentuojama profesija – tai profesinės veiklos rūšis arba profesinės veiklos rūšių grupė, kuria verčiantis (arba verčiantis vienu iš jos būdų) pagal įstatymų ar kitų teisės aktų nuostatas tiesiogiai ar netiesiogiai reikalaujama turėti specifinę profesinę kvalifikaciją [4, 3 str. 1 d. a) p.]. Kitaip tariant, tai yra veiklos rūšis, kuria norint verstis reikalaujama specifinės profesinės kvalifikacijos.

Reglamentuojamos profesijos apibrėžimas yra svarbus siekiant nustatyti, ar konkrečios kvalifikacijos pripažinimui taikomos profesinių kvalifikacijų pripažinimą reglamentuojančių direktyvų nuostatos. Šia prasme reglamentuojamos profesijos sąvoka yra Bendrijos

sąvoka [5, 14 dalis]. Jei profesija reglamentuojama, primančioji valstybė narė turi taikyti atitinkamą kvalifikacijų pripažinimą reguliuojančią direktyvą bei nustatyti, ar asmuo tenkina direktyvoje nustatytas sąlygas. Jei tenkinamos minėtos sąlygos, valstybė narė neturi teisės nustatyti jokių papildomų apribojimų ar reikalavimų, susijusių su kvalifikacijos pripažinimu. Jei profesija nėra reglamentuojama arba netenkinamos direktyvoje nustatytos sąlygos arba direktyva apskritai konkrečios situacijos nereguliuoja, valstybė narė privalo laikytis bendrųjų asmenų judėjimo ir paslaugų teikimo laisvių taisyklių, o tai iš esmės reiškia laikytis Sutartyje įtvirtinto draudimo riboti pagrindinių laisvių įgyvendinimą, kurio aiškinimo taisyklės buvo suformuluotos Teismo.

Pripažinimo tikslais neretai svarbu nustatyti, ar konkreti profesija yra reglamentuojama valstybėje narėje, kurioje kvalifikacija yra įgyta ar kurioje buvo vykdyta atitinkama profesinė veikla: reglamentuojamos profesijos apibrėžimas šiais atvejais neretai nulemia, kokius reikalavimus turi tenkinti asmuo, ketinantis užsiimti profesine veikla kitoje valstybėje narėje.

DERINIMAS ANTRINĖS TEISĖS AKTAIS

1. Vertikalusis derinimas

Ilgą laiką Taryba siekė derinti valstybių narių teisę koordinuodama kiekvienai specialybei taikomus reikalavimus. Buvo priimta nemažai vertikalios pobūdžio, arba vadinamųjų sektorinių, direktyvų, taikomų atskirų profesijų kvalifikacijoms pripažinti. Iš jų tebegalioja dvylika direktyvų šioms profesijoms: gydytojams [6], veterinarijos gydytojams [7; 8], dantų gydytojams [9; 10], bendrosios praktikos slaugytojams [11; 12], akušeriams [13; 14], vaistinininkams [15; 16] ir architektams [17].

Sektorinės direktyvos taikomos atitinkamą kvalifikaciją patvirtinančių diplomų turintiems valstybių narių piliečiams, kurie siekia užsiimti profesine veikla pagal turimą profesiją kitoje valstybėje narėje. Sektorinės direktyvos paprastai reguliuoja dvi sritis: dalykinio rengimo turinio ir trukmės reikalavimus, taip pat klausimus, kaip asmuo, turintis diplomą, gali pradėti verstis tam tikra reglamentuojama profesija.³ Minėtų direktyvų pranašumas pasireiškia tuo, kad asmens įgyta kvalifikacija yra pripažįstama automatiškai, jei asmuo turi direktyvoje nustatytą diplomą ir jei jo studijos tenkina atitinkamoje direktyvoje numatytus reikalavimus. Kitaip tariant, valstybė narė negali nustatyti jokių papildomų reikalavimų siekiant patikrinti, ar asmuo įgijo atitinkamą kvalifikaciją, jei kvalifikaciją patvirtinantys įrodymai tenkina atitinkamoje direktyvoje įtvirtintus rengimo trukmės ir turinio reikalavimus. Nepaisant to valstybė narė gali pareikalauti tam tikrų direktyvoje nustatytų formalių dokumentų/patvirtinimų, pavyzdžiui, patvirtinti

³ Pradiniame sektorinių direktyvų tinklo kūrimo etape tai pačiai profesijai buvo priimamos dvi direktyvos: viena nustatydavo studijų rengimo turinį ir trukmę, antra – kvalifikacijos pripažinimo sąlygas, neretai pateikdama pripažįstamų diplomų ir kvalifikacijų sąrašus.

nimo, kad asmens įgytas diplomą yra autentiškas, dokumentu, kad asmuo yra geros reputacijos ir pan. Specialios nuostatos taikomos tam tikrais atvejais, pavyzdžiui, kai asmuo įgijo kvalifikaciją prieš išgaliojant atitinkamai direktyvai, be to, šiek tiek skiriasi architektų kvalifikacijos pripažinimo reglamentavimas. Sektorinės direktyvos reguliuoja ne tik automatinį abipusį kvalifikacijų pripažinimą, pateikiant kvalifikacijų ir diplomų, suteikiamų įvairiose valstybėse narėse ir atitinkančių pripažinimo sąlygas, sąrašą, bet taip pat ir minėtų kvalifikuotų specialistų rengimo reikalavimus, todėl iš dalies koordinuoja valstybių narių studijų sistemas.

Be sektoriinių direktyvų, buvo priimta keliasdešimt liberalizavimo ir pereinamojo laikotarpio priemonės nustatančių direktyvų (toliau – pereinamojo laikotarpio direktyvos), kurios buvo taikomos kvalifikacinių reikalavimų pripažinimui amatams bei komercinės veiklos rūšims ir paslaugoms atitinkamuose ekonomikos sektoriuose, pavyzdžiui, odos pramonėje, kitų produktų gamyboje, didmeninėje ir mažmeninėje prekyboje, nuomai ir t. t. Šiomis direktyvomis buvo derinamas kitose valstybėse narėse dirbusių asmenų profesinės patirties pripažinimas, t. y. direktyvos buvo grindžiamos prielaida, kad asmuo, kelerius metus užsiėmęs profesine veikla, įgyja tam tikrą tos veiklos techninių įgūdžių, todėl įgyja teisę užsiimti ta profesine veikla kitoje valstybėje narėje [3, p. 318].

2. Horizontalusis derinimas

Vertikalusis derinimo būdas reikalavo daugybės teisės aktų, buvo būtina pasiekti kompromisą dėl konkrečiai profesijai būtino išsilavinimo (turinio ir trukmės). Akivaizdu, kad šis būdas buvo pernelyg lėtas, dėl to Vieningos rinkos programoje buvo paskelbtas naujas metodas: abipusiu pripažinimu grįstas horizontalusis derinimas, paremtas Teismo sprendimais, priimtais *Cassis de Dijon* ir *Vlassopoulou* bylose [18, p. 99]. Buvo atsakyta derinti pripažinimą kiekvienos konkrečios profesijos, tačiau nuspręsta kvalifikacijos pripažinimą taikyti visoms profesijoms, kurioms būtinas atitinkamos trukmės išsilavinimas. Vadinamoji bendroji pripažinimo sistema buvo pradėta priėmus pirmąją direktyvą – Direktyvą 89/48/EEB dėl aukštojo išsilavinimo diplomų pripažinimo bendros sistemos [19]. Ši direktyva taikoma visoms profesijoms, kurios įgyjamos baigus studijų programą, trunkančią ne trumpiau nei trejus metus baigus vidurinę mokyklą arba lygiavertės trukmės vakarinius ar neakivaizdinius kursus universitete, aukštojo mokslo įstaigoje arba kitoje panašaus lygio įstaigoje.

Antroji bendrosios pripažinimo sistemos Tarybos direktyva 92/51/EEB [20] buvo priimta 1992 metais. Ši direktyva taikoma profesijoms, kurios įgyjamos baigus ne trumpesnius kaip vienerių metų ar lygiavertės trukmės vakarinius ar neakivaizdinius kursus baigus vidurinę mokyklą arba vieną iš kursų, nurodytų direktyvos priede.

Kaip jau buvo minėta, pirmoji ir antroji bendrosios profesinio mokymo ir lavinimo pripažinimo sistemos direktyvos buvo grindžiamos abipusiu pripažinimu: jei

vienoje valstybėje narėje asmuo gali užsiimti profesine veikla pagal toje valstybėje narėje įgytą kvalifikaciją, tai toks asmuo turi galėti užsiimti ta veikla pagal įgytą kvalifikaciją ir kitoje valstybėje narėje. Abipusio pripažinimo principas rėmėsi abipusio pasitikėjimo principu: valstybė narė iš esmės pasitiki kitos valstybės narės studijų ir rengimo sistema. Remiantis pirmąja ir antrąja bendrosios profesinio mokymo ir lavinimo pripažinimo sistemos direktyvomis valstybės narės įpareigojamos palyginti įgytą asmens kvalifikaciją su toje valstybėje narėje reikalaujama. Jei diplomą ar pažymėjimą liudija asmenį įgijus kvalifikacija, kuri atitinka priimančios valstybės reikalavimus, priimančioji valstybė narė jo turėtojui privalo suteikti teisę verstis atitinkama veikla. Tais atvejais, kai palyginus paaiškėja esminiai rengimo trukmės ir lygio skirtumai, priimančioji valstybė narė turi teisę patikrinti, ar asmuo turi ar įgijo trūkstamų žinių ir įgūdžių. Tokiam asmeniui valstybė narė turi teisę nustatyti jo pasirinkimu vieną iš kompensacinių priemonių: adaptacijos laikotarpį (kvalifikacijos kėlimo apmokymus) arba kvalifikacijos patikrinimo testą (egzaminą). Direktyvose taip pat nustatomos kvalifikacinių reikalavimų ribos, t. y. atvejai, kada valstybė negali atsakyti pripažinti asmens profesinės kvalifikacijos. Vis dėlto bendrosios sistemos direktyvos nenumato automatinio kvalifikacijos pripažinimo, nes valstybės narės gali taikyti atitinkamas kompensavimo priemones, todėl tenka pripažinti, kad šiuo požiūriu sektorinės direktyvos yra daug pranašesnės. Be to, sektorinės direktyvos iš dalies buvo nukreiptos derinti rengimo trukmę ir turinį, o bendrosios sistemos direktyvos buvo nukreiptos tik į kvalifikacijos pripažinimą, remiantis pagrindiniu kriterijumi – rengimo trukme, todėl bendrosios sistemos direktyvos iš principo rengimo reikalavimų nenustato.

Trečioji bendrosios sistemos Direktyva 1999/42/EB [21] papildė pirmąsias dvi direktyvas ir nustatė kvalifikacijų pripažinimo mechanizmą profesinės veiklos rūšims, kurioms buvo taikomos liberalizavimo arba pereinamojo laikotarpio priemonės nustatančios direktyvos. Jau minėta, kad šiose direktyvose buvo nustatytas kitoje valstybėje narėje įgytos profesinės patirties pripažinimas. Direktyva 1999/42/EB panaikino pereinamojo laikotarpio direktyvas, nustatydamą vienodą profesinės patirties pripažinimo sistemą, be to, įtvirtino, kad asmenys, kurie neatitinka keliamų reikalavimų dėl profesinės patirties, gali siekti diplomų pripažinimo remiantis bendra pripažinimo sistema. Direktyvos priede buvo nurodytas veiklos rūšių sąrašas, kurioms taikoma direktyva.

Pažymėtina taip pat ir tai, kad visos trys išvardytos horizontaliosios direktyvos netaikomos toms profesijoms, kurios buvo reglamentuotos sektorinėmis direktyvomis. Kaip jau buvo minėta, šiuo metu sektorinės direktyvos reguliuoja septynias profesijas: gydytojo (bendrosios praktikos gydytojo ir gydytojo specialisto), bendrosios praktikos slaugytojo, akušerio, veterinarijos gydytojo, odontologo (dantų gydytojo), vaistininko ir architekto. Šiuo metu sektoriinių direktyvų sistemai priskiriama dvylika direktyvų: 11 susijusios su sveikatos apsaugos sritimi ir viena, reguliuojanti architekto kvalifi-

kacija. Sektorinėmis direktyvomis šiuo metu automatiškai pripažįstama kvalifikacija, jei diplomą patenka į SLIM direktyvos [22] priedą, efektyviau veikia automatinio pripažinimo procedūra, įtvirtintos kvalifikacijų, įgytų trečiojoje valstybėje, pripažinimo normos. Be to, atskirai tebereguliuojama advokato profesija: direktyva 77/249/EB [23] taikoma teisinių paslaugų kitoje valstybėje narėje teikimui, o direktyva 98/5/EB [24] nustato steigimosi kitoje valstybėje narėje reikalavimus.

3. Naujoji direktyva dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo

2005 m. įsigaliojo Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo [4] (toliau – Kvalifikacijų pripažinimo direktyva arba Direktyva). Valstybės narės šią direktyvą turi įgyvendinti iki 2007 m. spalio 20 d. Direktyva panaikino visas tris anksčiau minėtas bendrosios pripažinimo sistemos direktyvas, taip pat dvylika jau minėtų sektoriinių direktyvų. Taigi naujoji direktyva apėmė tiek bendrosios sistemos direktyvas, įtvirtinusias kvalifikacijų pripažinimą, atsižvelgiant į rengimo trukmę arba profesinę patirtį kitoje valstybėje narėje, tiek ir sektorines direktyvas, įtvirtinusias automatinę kvalifikacijos pripažinimą, derinant rengimo trukmę ir turinį. Vis dėlto jei tam tikrai reglamentuojamai profesijai Bendrijoje nustatytos specialios nuostatos, tiesiogiai susijusios su profesinės kvalifikacijos pripažinimu, atitinkamos direktyvos nuostatos netaikomos. Pavyzdžiui, tebegalioja advokatams taikomos specialiosios teisės normos [23; 24], specialios taisyklės taikomos auditoriams, transporto ir draudimo tarpininkams, valstybės narės išlaiko teisę taikyti valstybės tarnybos išimtį, ypač notarams (žr. Direktyvos preambulės 41, 42 p., 2 str. 3 d.).

Šiame straipsnyje analizuojamos ne visos direktyvoje įtvirtintos nuostatos, dėmesys atkreipiamas į, mūsų nuomone, svarbiausius papildymus ir kitas nuostatas.

Iš principo naujoji direktyva išlaikė ir papildė jau galiojusią bendrąją pripažinimo sistemą tiek profesinių kvalifikacijų, tiek ir profesinės patirties pripažinimo srityse. Direktyvoje aiškiau ir nuosekliau susietas kvalifikacijų pripažinimas su laisvu asmenų judėjimu ir paslaugų teikimo laisve, todėl atskirose dalyse (direktyvoje vadinamosios antraštinės dalys) išdėstytas paslaugų teikimo laisvės įgyvendinimui ir steigimosi laisvės įgyvendinimui taikytinos profesinių kvalifikacijų pripažinimo nuostatos. Be to, naujojoje direktyvoje konsoliduojamos visos dvylika sektoriinių direktyvų, kai kurioms profesijoms išlaikant būdingą sektoriinį reguliavimą, tačiau panaikinant pačias sektorines direktyvas.

Konsoliduojantis direktyvos tikslas matomas pačioje direktyvos struktūroje. Be daugeliui Bendrijos teisės aktų būdingų bendrųjų ir baigiamųjų nuostatų (atitinkamai pirmoji ir šeštoji antraštinės dalys), direktyva suskirstyta į pripažinimo reikalavimus paslaugų teikimo laisvei (antroji antraštinė dalis) ir įsisteigimo laisvei (trečioji antraštinė dalis), kuri skirstoma į bendrąją pripažinimo sistemą, profesinės patirties pripažinimą, kuris perimamas iš anksčiau galiojusiu pereinamojo laikotarpio direktyvų ir vėliau – trečiosios bendrosios sistemos direktyvos, ir pripažinimą remiantis būtiniausių rengimo

reikalavimų derinimu, t. y. sektoriinį atskiroms profesijoms būdingą diplomų pripažinimo reguliavimą. Naujoji direktyva atskiruose skirsniuose reguliuoja atskirų profesijų (medicinos gydytojų, bendrosios praktikos slaugytojų, gydytojų odontologų, veterinarijos gydytojų, akušerių, vaistininkų ir architektų) profesinės kvalifikacijos pripažinimą – tai, kaip jau minėta, sektoriinio atskirų profesijų reguliavimo rezultatas, pavadintas „pripažinimu remiantis būtiniausių rengimo reikalavimų derinimu“.

Trečiosios antraštinės dalies pabaigoje įtvirtinamos bendrosios įsisteigimo nuostatos. Kitos antraštinės dalys reguliuoja svarbias užsiėmimo profesija taisykles (ketvirtoji antraštinė dalis), t. y. kalbų mokėjimą, mokslinių vardų naudojimą, sveikatos draudimo fondų keliamus reikalavimus ir administracinį bendradarbiavimą bei atsakomybę už įgyvendinimą (penktoji antraštinė dalis).

Direktyva taikoma visiems ES piliečiams, pageidaujantiems savarankiškai arba pagal darbo sutartį užsiimti profesine veikla kitoje valstybėje narėje nei ta, kurioje įgyta profesinė kvalifikacija. Jei valstybės narės pilietis įgijo kvalifikaciją ne ES valstybėje narėje, kvalifikacijos pripažinimas vykdomas pagal valstybės narės, kurioje asmuo pirmą kartą ketina užsiimti profesine veikla, taisykles, išskyrus atvejus, kai ketinama užsiimti sektoriiniu būdu direktyvoje reglamentuojama profesija. Pastaruoju atveju asmuo turi tenkinti direktyvoje nurodytus specialius rengimo reikalavimus. Jei ES piliečio kvalifikaciją, įgytą ne ES valstybėje narėje, jau pripažino valstybė narė ir joje jis įgijo trejų metų profesinę patirtį, kita valstybė narė turi vykdyti kvalifikacijos pripažinimą remiantis bendrąja pripažinimo sistema. Profesinės kvalifikacijos pripažinimo rezultatas – asmuo gali užsiimti pripažinusioje kvalifikaciją valstybėje narėje ta pačia profesine veikla, kuri jam suteikta kilmės valstybėje narėje, tomis pačiomis sąlygomis, kaip ir pripažinusios valstybės narės piliečiai (direktyvos 4 str. 1 d.). Direktyvoje, atsižvelgiant į Teismo sprendimą *Haim* byloje [25], įtvirtinamas bendras reikalavimas mokėti kalbas, būtinas užsiimti profesine kvalifikacija priimančioje valstybėje narėje, kuris turi būti taikomas atsižvelgiant į proporcingumo principą. Vis dėlto šis reikalavimas nėra profesinės kvalifikacijos pripažinimo procedūros dalis, tačiau gali būti reikalavimas užsiimti tam tikra profesija valstybėje narėje [26, p. 96].

Direktyvoje įtvirtinamas laisvo paslaugų teikimo principas, reiškiantis, kad valstybės narės dėl jokių su profesine kvalifikacija susijusių priežasčių neriboja paslaugų teikimo laisvės kitoje valstybėje narėje, išskyrus reikalavimus, nustatytus pačioje direktyvoje. Kvalifikacijų pripažinimas paslaugų teikimo laisvės aspektu EB antrinės teisės aktais tebuvo reguliuojamas sektoriinėse direktyvose (išskyrus vaistininkus), todėl paslaugų teikimo laisvės nuostatos yra visiškai naujos bendrajai pripažinimo sistemai: tiek profesinės kvalifikacijos, tiek ir profesinės patirties pripažinimo taisyklėms [26, p. 22].

Asmuo, siekiantis pasinaudoti direktyvoje įtvirtintu laisvo paslaugų teikimo principu, privalo būti įsisteigęs užsiimti ta pačia profesine veikla kitoje valstybėje narėje. Iš esmės įgyvendindama sprendimą *Gebhard* byloje

[27], direktyva nustato, kad jei valstybė narė, kurioje yra įsisteigęs paslaugos teikėjas, nereglamentuoja šios profesijos, valstybė narė, kurioje ketinama teikti paslaugas, turi teisę pareikalauti įrodyti profesinę patirtį (dvejų metų patirtį per pastaruosius dešimt metų) [28, p. 13]. Valstybė narė neturi teisės nustatyti paslaugų teikėjams reikalavimų, susijusių su registracija valstybinės socialinės apsaugos institucijoje ar profesinėje organizacijoje, išskyrus laikinąją registraciją ar *pro forma* narystę profesinėje organizacijoje, kuri turi būti automatiškai suteikiama įsisteigimo valstybės kompetentingai institucijai atsiuntus dokumentus valstybės narės, kurioje siekiama teikti paslaugas, kompetentingai institucijai (direktyvos 6 str.). Valstybė narė turi teisę reikalauti išankstinės deklaracijos apie asmens turimą draudimą ar profesinės atsakomybės draudimą bei tam tikrų dokumentų (direktyvos 7 str. 1, 2 d.), taip pat suteikti paslaugos gavėjui direktyvoje įtvirtintą informaciją (direktyvos 9 str.). Jei paslaugų teikimas susijęs su visuomenės sveikata ar sauga, tam tikrais atvejais valstybė narė gali taikyti išankstinę kvalifikacijos patikrinimą visų pirma tinkamumo testo (direktyvos 7 str. 4 d.) arba kita kvalifikacijos patikrinimo forma. Paslaugos teikiamos naudojantis įsisteigimo valstybės narės suteiktu profesiniu vardu, o automatinio pripažinimo atvejais, kai profesija reglamentuojama sektoriniu būdu, gali būti teikiamos ir priimančios valstybės narės profesiniu vardu.

Kaip jau buvo minėta, steigimosi laisvės aspektu direktyva iš esmės išlaiko tiek sektorinį atskirų kvalifikacijų reguliavimą, tiek bendrąją pripažinimo sistemą (profesinės patirties ir profesinio išsilavinimo pripažinimą). Asmuo, kurio kvalifikacija yra pripažinta, naudoja įsisteigimo valstybės narės reglamentuojamos profesijos profesinį vardą. Toliau nebus analizuojamas profesinės patirties ir sektorinis kvalifikacijų pripažinimas, tačiau atkreipiamas dėmesys į kai kuriuos naujoje direktyvoje įtvirtintus bendrosios pripažinimo sistemos elementus.

Papildant bendrąją kvalifikacijos pripažinimo sistemą, nacionaliniai reikalavimai profesinei kvalifikacijai skirstomi į penkis skirtingus lygius (direktyvos preambulės 13 p.): pirma, bendrasis pradinis arba vidurinis išsilavinimas, taip pat rengimo kursas, egzaminas be išankstinio pasirengimo arba profesinė trejų metų patirtis; antra, vidurinis bendrasis išsilavinimas su papildomu profesiniu rengimu ir praktika arba vidurinis specialusis (profesinis ar techninis) išsilavinimas; trečia, ne trumpesnis kaip vienerių metų kursas, antrosios pakopos vidurinis mokslas arba vienas iš kursų, nurodytų direktyvos priede; ketvirta, trejų bet ne ilgesnis nei ketverių metų studijų kursas universitete ar aukštojo mokslo institucijoje, taip pat ir profesinis rengimas, kuris gali būti papildomai reikalaujamas prie šio studijų kurso; penkta, ketverių metų studijų kursas universitete ar aukštojo mokslo institucijoje, taip pat ir profesinis rengimas, kuris gali būti papildomai reikalaujamas prie šio studijų kurso (direktyvos 11 str.). Jei studijuojama kita nei diene forma, minėti kursai, studijos ar rengimas turi būti lygiavertės trukmės kaip nurodyta dieninių studijų forma.

Kaip ir ankstesnėse bendrosios pripažinimo sistemos direktyvose, naujoji direktyva nedraudžia valstybei narėi taikyti paties asmens pasirinkimu vieną iš dvejų kompensacinių priemonių (ne ilgesnį nei trejų metų adaptacijos laikotarpį ar tinkamumo testą), jei įgytas išsilavinimas neatitinka studijų, išsilavinimo trukmės ar turinio reikalavimų, arba reglamentuojama profesija priimančioje valstybėje narėje apima vieną ar daugiau reglamentuojamos profesinės veiklos rūšių, kurių nėra atitinkamoje profesijoje kilmės valstybėje narėje (direktyvos 14 str.). Kvalifikacijos pripažinimas, remiantis bendrąja pripažinimo sistema, gali būti lengvinamas remiantis bendrosiomis platformomis, kurias gali Komisijai teikti valstybė narė arba profesinės asociacijos ar organizacijos, atstovaujančios nacionaliniu ar Europos lygiu (direktyvos 15 str.).

Apibendrinant galima pasakyti, kad naujoji direktyva iš esmės išlaikė esamą kvalifikacijų pripažinimo reguliavimą įgyvendinant steigimosi laisvę, iš dalies tik papildydama bendrąją pripažinimo sistemą (profesinės kvalifikacijos ir patirties pripažinimą) ir sektorinį kai kurių profesijų reguliavimą. Profesinių kvalifikacijų pripažinimas įgyvendinant paslaugų teikimo laisvę yra itin išplėstas ir supaprastintas.

EUROPOS TEISINGUMO TEISMO JURISPRUDENCIJA

Kvalifikacijos pripažinimo klausimus ne vienoje byloje nagrinėjo Europos Bendrijų Teisingumo Teismas. Aiškindamas Sutartį Teismas kvalifikacijų pripažinimui taikė asmenų judėjimo ir paslaugų teikimo laisvės taisykles: negali būti laisvo asmenų ar paslaugų judėjimo, jei asmuo neįgyja teisės atvykti į kitą šalį ir vykdyti veiklą remdamasis jo įgyta kvalifikacija kitoje valstybėje narėje. Kitaip tariant, atsisakymas leisti vykdyti profesinę veiklą asmeniui, įgijusiam atitinkamą kvalifikaciją kitoje valstybėje narėje, gali būti vertinamas kaip laisvo asmenų judėjimo ar paslaugų teikimo laisvės ribojimas. Toks ribojimas gali būti vertinamas tiek kaip netiesioginė diskriminacija [žr. pvz., 29], tiek kaip nediskriminuojantis ribojimas. Suprantama, Sutartyje įtvirtintais atvejais ribojimas gali būti pateisinamas, o nediskriminuojantys ribojimai gali būti pateisinami ir remiantis paties Teismo nustatytais imperatyviais bendrojo intereso pagrindais.

Štai *Thieffry* byloje [29] Paryžiaus advokatų taryba atsisakė pripažinti advokatu Belgijos pilietį, įgijusį teisės daktaro diplomą Belgijoje ir vėliau kelerius metus praktikavusį advokatu Briuselyje, nors Prancūzijos universitetas pripažino jo studijas Belgijoje ekvivalentiškomis toms, kurias įgyja Prancūzijos teisė studijavę asmenys. Paryžiaus advokatų tarybos atsisakymas buvo grindžiamas tuo, kad Belgijos pilietis neturėjo Prancūzijos teisės diplomo. Teismas pažymėjo, kad asmeniui negali būti paneigta steigimosi laisvės nauda vien dėl to, kad nebuvo priimtos direktyvos, reguliuojančios atitinkamos kvalifikacijos pripažinimą [29, 17 dalis]. Vėliau Teismas pabrėžė, kad valstybė narė vertindama asmens prašymą užsiimti tam tikra veikla, kuria, kaip numato

nacionalinė teisė, gali užsiimti tik atitinkamą kvalifikaciją turintys asmenys, privalo atsižvelgti į kvalifikaciją, įgytą kitoje valstybėje narėje. Be to, ji privalo palyginti žinias, reikalaujamas pagal nacionalinę teisę ir įgytas kitoje valstybėje narėje. Toks palyginimas turi remtis žinių ir kvalifikacijos lygiu, kurį liudija pareiškėjo diplomai, atsižvelgiant į studijų ar profesinio rengimo turinį ir trukmę [30, 10 dalis]. Kvalifikacijos turi būti jei neidentiškos, tai bent jau ekvivalentiškos [31, 65, 66 dalys]. Neatsižvelgimas į kitoje valstybėje narėje įgytas žinias ar kvalifikaciją, net jeigu taisyklės taikomos nediskriminuojant, gali apriboti steigimosi laisvės įgyvendinimą [32, 15, 16 dalys].

Tawil-Albertini byloje [33] Teismas analizavo, ar Libane įgyta dantų chirurgo kvalifikacija turi būti pripažįstama kitose valstybėse narėse, jei tokią kvalifikaciją pripažino Belgija ir suteikė teisę Belgijoje užsiimti šia veikla. Jungtinė Karalystė ir Airija taip pat suteikė leidimą užsiimti dantų chirurgo veikla jų teritorijose, tačiau Prancūzija nesuteikė teisės praktikuoti Prancūzijoje. Šioje byloje Teismas pažymėjo, kad sektorinė dantų gydytojo specialybei taikoma direktyva nenumato ne EB valstybėje narėje įgytos kvalifikacijos pripažinimo. Vienos valstybės narės pripažinimas trečiosiose valstybėse įgytos kvalifikacijos nepareigoja kitų valstybių narių, todėl valstybės narės turi teisę pačios nustatyti tokios kvalifikacijos pripažinimo tvarką. Vis dėlto vėlesnėse bylose Teismas griežtino savo požiūrį į diplomų nepripažinimą. Garsiojoje *Hocsman* byloje [34] ne valstybės narės piliečiui buvo suteiktas medicinos daktaro diplomai Argentinoje, vėliau jis buvo pripažintas Ispanijoje. Pabaigus specialias studijas Ispanijoje dr. Hocsmanui buvo suteiktas urologijos specialisto akademinis laipsnis. Dr. Hocsmanui tapus Ispanijos piliečiu jam buvo suteikta teisė praktikuoti urologijos srityje. Dr. Hocsmanui tapus Prancūzijos piliečiu, jam nebuvo leista praktikuoti Prancūzijoje, nes Argentinės medicinos daktaro diplomai nesuteikia teisės praktikuoti Prancūzijoje. Teismas pabrėžė, kad tais atvejais, kai situacija nėra reguliuojama direktyvomis dėl kvalifikacijų pripažinimo, valstybė narė privalo atsižvelgti į visus asmens turimus diplomus, liudijimus ar kitus formalią kvalifikaciją liudijančius įrodymus ir jo profesinę patirtį, palygindama specialias žinias, patirtį ir sugebėjimus, kuriuos liudija šie diplomai, su žiniomis ir kvalifikacijomis, reikalaujamomis nacionalinės teisės. Šis principas yra neatskiriama pagrindinių Sutarties laisvių dalis, todėl šis principas turi būti taikomas ir tais atvejais, kai asmens netenkina direktyvose nustatytų konkrečios kvalifikacijos pripažinimo reikalavimų [34, 24, 31–34, 40 dalys]. Principas, kad asmens kvalifikaciją būtina lyginti su reikalaujama valstybėje narėje, kurioje ketinama vykdyti veiklą, būdavo taikomas tais atvejais, kai Bendrijos teisės aktų leidėjas nebuvo priėmęs konkrečiai profesijai taikomo kvalifikacijos pripažinimo teisės akto. Šiuo atveju ginčas kilo dėl kvalifikacijos, kurios pripažinimas buvo reguliuojamas Bendrijos teise (direktyva), tačiau šiuo teisės aktu ne ES valstybėje narėje įgyta kvalifikacija nebuvo pripažįstama. Vadinas, Teismas įtvirtino bendrą reikalavimą – lyginti asmens įgytą kvalifikaciją

su reikalaujama net ir tais atvejais, kai kvalifikacijos pripažinimas yra reguliuojamas Bendrijos teisės norminiu aktu, tačiau asmens įgytai kvalifikacijai šis norminis aktas netaikytinas. Teismas pabrėžė, kad šis reikalavimas yra neatskiriama pagrindinių laisvių dalis.

Vėliau Teismas nuosekliai taikė *Vlassopoulou* ir *Hocsman* bylose nustatytas taisykles. Štai *Bobadilla* byloje [35] Ispanijos pilietė, baigusi antrosios pakopos vaizduojamojo meno kursą Didžiojoje Britanijoje, laikinai įsidarbino Ispanijos muziejuje „Prado“. Nors jos studijos užsienyje buvo iš dalies finansuojamos minėto muziejaus, tačiau ji negalėjo įsidarbinti muziejuje nuolatiniam darbui dėl to, kad jos diplomai nebuvo pripažinti kaip ekvivalentiškas Ispanijos diplomai. Teismas pabrėžė, kad minėta profesija nėra reglamentuojama kvalifikacijos pripažinimo direktyvomis, tačiau nepaisant to, buvo būtina remtis *Vlassopoulou* sprendime išdėstytomis nuostatomis: palyginti specialias žinias ir gebėjimus, kuriuos liudija diplomai, pažymėjimai bei kiti kvalifikacijos įrodymai, su atvykimo valstybėje reikalaujamomis žiniomis ir kvalifikacijomis (31 dalis). Nustačius, kad žinios ir kvalifikacijos atitinka reikalaujamus priimančioje valstybėje, priimančios valstybės institucijos turi pripažinti diplomą, jei atitinka tik iš dalies – priimančios valstybės institucijos turi teisę reikalauti, kad asmuo įrodytų įgijęs(-usi) trūkstamas kvalifikacijas ir žinias (32 dalis). Be to, priimančios valstybės narės institucijos turi įvertinti, ar kandidatas įgijo trūkstamų žinių studijuodamas, ar praktikuodamas priimančioje valstybėje narėje (33 dalis). Jei nacionalinė teisė nėra nustačiusi bendros oficialios pripažinimo procedūros arba jei ši procedūra prieštarauja Bendrijos teisei, tyrimą dėl profesinės kvalifikacijos ekvivalentiškumo turi atlikti atitinkama institucija (34, 35 dalis). Kitaip tariant, valstybės institucija ar kitas viešas asmuo, atsakingas už atitinkamą reguliuojamą profesinę veiklą valstybėje narėje, turi pats įvertinti, ar kandidato kvalifikacija yra ekvivalentiška, todėl tokia valstybių narių praktika, kai kreipiamasi į trečiąją šalį nustatyti kvalifikacijos ekvivalentiškumo, pavyzdžiui, į švietimo ministeriją ar nacionalinį universitetą, nėra tinkama [36, p. 484].

Ši trumpa Teismo jurisprudencijos ir direktyvų dėl kvalifikacijų pripažinimo apžvalga rodo Teismo ir Bendrijos teisės aktų leidėjo dialogą [37, p. 738]: nemažą dalį Teismo įtvirtintų taisyklių Bendrijos teisės aktų leidėjas vėliau įtvirtindavo direktyvose, ir atvirkščiai. Atsiradus antrinės teisės aktams kvalifikacijų pripažinimo srityje, konkrečios kvalifikacijos pripažinimas turėjo būti vykdomas remiantis konkrečiame akte nustatytomis taisyklėmis. Tačiau nesant Bendrijos teisės akto, derinančio kvalifikacijos pripažinimą konkrečioje srityje, arba net jei toks Bendrijos teisės aktas yra, bet asmens įgytai kvalifikacijai jis netaikytinas, buvo toliau taikomos Teismo nustatytos kvalifikacijos pripažinimo taisyklės. Šiuo atveju būdavo itin svarbu nustatyti, ar konkreči profesija yra reglamentuota ir kokia apimtimi konkrečioje direktyvoje.

Direktyva 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo, nors ir užpildė nemažai EB teisės, susijusios su profesinių kvalifikacijų pripažinimu, spragų, vis

dėlto kai kurios veikos liko nereguliuojamos, todėl šiais atvejais taikytinas bendras draudimas taikyti taisykles, kurios riboja arba daro ne tokį patrauklų pagrindinių laisvių įgyvendinimą ir su tuo susijusi visa Teismo jurisprudencija kvalifikacijų pripažinimo srityje, ypač reikalavimas atsižvelgti ir palyginti asmens įgytą kvalifikaciją ir patirtį su reikalaujama valstybėje narėje, kurioje ketinama vykdyti veiklą.

IŠVADOS

Būtina skirti išsilavinimo pripažinimą akademiniais ir profesiniais tikslais. Išsilavinimo pripažinimas akademiniais tikslais – tai kitoje valstybėje įgyto diplomo ar mokslo laipsnio pripažinimas, leidžiantis asmenį tęsti studijas diplomą ar mokslinį laipsnį pripažįstančioje valstybėje narėje. Išsilavinimo pripažinimas profesiniais tikslais, arba vadinamasis kvalifikacijos ar profesinis pripažinimas, reiškia kitoje valstybėje narėje įgyto išsilavinimo pripažinimą leidžiant asmenį dirbti ar verstis savarankiškai dirbančio asmens veikla išsilavinimą pripažįstančioje valstybėje narėje.

Europos Bendrijos teisėje itin svarbi reglamentuojamos profesijos sąvoka. Neretai svarbu nustatyti, ar profesija yra reglamentuojama valstybėje narėje, kurioje įgytas išsilavinimas ar buvo praktikuojama, taip pat ar profesija yra reglamentuojama atvykstančioje valstybėje narėje. Reglamentuojama profesija – tai veiklos rūšis, kuria norint verstis įstatymai ar kiti teisės aktai reikalauja specifinės profesinės kvalifikacijos. Reglamentuojamos profesijos sąvoka yra Bendrijos sąvoka.

Kvalifikacijų pripažinimo sistemą Europos Bendrijoje sudaro atskiroms specialybėms nustatytas kvalifikacijos pripažinimas, arba vadinamasis sektorinis reguliavimas, ir bendroji kvalifikacijos pripažinimo sistema, reguliuojanti tiek įgytos kvalifikacijos, tiek ir įgytos patirties pripažinimą. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo, kurią valstybės narės turi įgyvendinti iki 2007 m. spalio 20 d., nors ir užpildė nemažai kvalifikacijų pripažinimo sistemos spragų, vis dėlto iš esmės išlaikė pačią sistemą.

Tais atvejais, kai nėra Bendrijos teisės akto, vieno dinamo kvalifikacijos pripažinimą konkrečioje srityje, arba net jei toks Bendrijos teisės aktas yra, bet asmens įgytai kvalifikacijai jis netaikytinas, taikomos Europos Bendrijų Teisingumo Teismo nustatytos kvalifikacijos pripažinimo taisyklės. Teismo sprendimų jurisprudencijos raida (*Thieffry, Heylens, Vlassopoulou, Tawil-Albertini, Hocsmann, Morgenbesser, Bobadilla*) leidžia daryti išvadą, kad būtina atsižvelgti į asmens įgytą kvalifikaciją bei patirtį ir ją palyginti su reikalaujama valstybėje, kurioje ketinama užsiimti profesine veikla.

LITERATŪRA

1. **1996 m. gegužės 6 d.** Europos Tarybos išvados dėl akademinio pripažinimo ir profesinio pripažinimo Bendrijoje ryšio (OL C 195).

2. **Europos** Bendrijos Steigimo Sutartis // Europos Sąjunga, steigimo dokumentai ir Sutartis dėl Konstitucijos Europai. Vilnius: Eugrimas, 2005.
3. **Europos** Sąjungos teisė ir Lietuva / Mokslinis redaktorius prof. habil. dr. Vilenas Vadapalas. Vilnius: Justitia, 2002.
4. **Europos** Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo (OL 2005 L 255/22).
5. **Byla C-234/97** Teresa Fernández de Bobadilla v. Museo Nacional del Prado, Comité de Empresa del Museo Nacional del Prado and Ministerio Fiscal [1999] ECR I-04773.
6. **Direktyva** 93/16/EEB (OL 1993 L165/1).
7. **Direktyva** 78/1026/EEB (OL 1978 L362/1).
8. **Direktyva** 78/1027/EEB (OL 1978 L362/7).
9. **Direktyva** 78/686/EEB (OL 1978 L233/1).
10. **Direktyva** 78/687/EEB (OL 1978 L233/10).
11. **Direktyva** 77/452/EEB (OL 1977 L176/1).
12. **Direktyva** 77/453/EEB (OL 1977 L176/8).
13. **Direktyva** 80/154/EEB (OL 1980 L33/1).
14. **Direktyva** 80/155/EEB (OL 1980 L33/8).
15. **Direktyva** 85/433/EEB (OL 1985 L 253/37).
16. **Direktyva** 85/432/EEB (OL 1985 L 253/34).
17. **Direktyva** 85/384/EEB (OL 1985 L223/13).
18. **Bernard Catherine.** Europos Sąjungos materialinė teisė, keturios laisvės, laisvas asmenų, paslaugų ir kapitalo judėjimas, 2. Vilnius: Eugrimas, 2006.
19. **Direktyva** 89/48/EEB dėl aukštojo išsilavinimo diplomų pripažinimo bendros sistemos (OL 1989 L 19/16).
20. **Tarybos** direktyva 92/51/EEB dėl antrosios bendros profesinio mokymo ir lavinimo pripažinimo sistemos, papildanti Direktyvą 89/48/EEB (OJ 1992 L209/25).
21. **Europos** Parlamento ir Tarybos direktyva 1999/42/EB, nustatanti kvalifikacijų pripažinimo mechanizmą profesinės veiklos rūšims, kurioms taikomos liberalizavimo ir pereinamojo laikotarpio priemonės nustatančios direktyvos, ir papildanti bendrąsias kvalifikacijų pripažinimo sistemas (OL 1999 L 201/77).
22. **Europos** Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/19/EB, iš dalies keičianti Tarybos direktyvas 89/48/EEB ir 92/51/EEB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo bendrosios sistemos ir Tarybos direktyvas 77/452/EEB, 77/453/EEB, 78/686/EEB, 78/687/EEB, 78/1026/EEB, 78/1027/EEB, 80/154/EEB, 80/155/EEB, 85/384/EEB, 85/432/EEB, 85/433/EEB ir 93/16/EEB dėl bendrosios praktikos slaugytojo, dantų gydytojo, veterinarijos gydytojo, akušerio, architekto, vaistininko ir gydytojo profesijų (OL 2001 L206/1).
23. **OL** 1977 L78/17.
24. **OL** 1998 L77/36.
25. **Byla** C-424/97 Salomone Haim v. Kassenzahnärztliche Vereinigung Nordrhein ECR I-5123, 2000.
26. **Transposition** guide Directive 2005/36/EC on the Recognition of Professional Qualifications with Comments. Brussels, 10 March 2006, MARKT D/3412/2006EN: www.mimlarodasi.org.tr/UIKDocs/transpositionguide.pdf (žiūrėta 2007 m. liepos 20 d.).
27. **Byla** C-55/94 Reinhard Gebhard v. Consiglio dell'Ordine degli Avvocati e Procuratori di Milano [1995] ECR I-04165.
28. **2005 m. rugsėjo 7 d.** Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/36/EB dėl profesinės kvalifikacijos pripažinimo ir jos komentarai / Sudarė Jonas Bartlingas et al. Vilnius: Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnyba, 2007.
29. **Byla** 71-76 Jean Thieffry v Conseil de l'ordre des avocats à la cour de Paris [1977] ECR 765.
30. **Byla** 222/86 Unectef v. Heylens [1987] ECR 4097.

31. **Byla** C-313/01 *Christine Morgenbesser v Consiglio dell'Ordine degli avvocati di Genova* [2003] ECR I-13467.
32. **Byla** C-340/89 *Vlassopoulou v. Ministerium für Justiz* [1990] ECR 2357.
33. **Byla** C-154/93 *Tawil-Albertini v. Ministre des Affaires Sociales* [1994] ECR I-451.
34. **Byla** C-238/98 *Hugo Fernando Hocsman v, Ministre de l'Emploi et de la Solidarité* [2000] ECR I-6623.
35. **Byla** C-234/97 *Teresa Fernández de Bobadilla v Museo Nacional del Prado, Comité de Empresa del Museo Nacional del Prado and Ministerio Fiscal* [1999] ECR I-04773.
36. **The Free Movement of Persons**, Julian Lonbay // *Current Development, European Union Law*. Edited by Joe McMahon // *International & Comparative Law Quarterly*, 2004 April.
37. **Craig P., De Búrca, Gráinne**. *EU Law: Text, Cases and Materials*. Second Edition. Oxford University Press, 1998.

FREE MOVEMENT OF PERSONS AND SERVICES: RECOGNITION OF QUALIFICATIONS

Ignas Végélé *
Mykolas Romeris University

S u m m a r y

This article analyses legal regulation of recognition of qualifications in the European Community (hereinafter – EC) law. Diploma recognition for academic purposes and recognition of qualifications for professional purposes is distinguished and thorough investigation is devoted to the latter. The article emphasises the importance of the definition of “the regulated profession” in the system of recognition of qualifications in the EC law. After revealing the substance of the definition the article analyses the most important EC legal acts in the sphere of recognition of qualifications. The article brings the system of those legal acts as well as the most important stages of their evolution, i.e. amendments and replacements, analyses the newest legal act of the EC in this sphere – Directive 2005/36/EC of the European Parliament and of the Council on the recognition of professional qualifications.

The article reveals the influence of the Court of Justice of the European Communities to the development of the system of recognition of qualifications in the EC. The important judgements of the Court are analysed, emphasizing the significance of the legal regime of fundamental freedoms guaranteed by the EC Treaty to the system of recognition of qualifications in the EC law.

Keywords: EU law, EC law, recognition of qualifications, recognition of diplomas, free movement of persons, free movement of services.

---

* Dr., associate professor at the European Union Law Department, Faculty of Law, Mykolas Romeris University.